

Position Paper: De staat van het mbo

Inleiding

Het Summa College is stevig geworteld in de Brainport regio en bevindt zich daarmee midden in het oog van de storm rondom het verdienvermogen van Nederland. Met voor ons als grote vraag: welke vaardigheden zijn in deze krappe arbeidsmarkt nodig voor de beroepen van morgen? Dat antwoord vergt van ons creativiteit en innovatie om onze studenten het best beschikbare onderwijs te bieden, afgestemd op arbeidsmarktbehoefte. Daarom werken we samen met het bedrijfsleven (zoals ASML, DAF, PHILIPS, VDL, en uiteraard talloze MKB bedrijven) om ons onderwijs vorm en inhoud te geven. Zodoende blijven we het onderwijs voor onze 18.000 studenten continu aanpassen op flexibele behoeftes van de arbeidsmarkt. Daarbij ervaren we uitdagingen die ons belemmeren om een verdiepende innovatieslag te maken.

Back to the future

Ons onderwijs wordt ingekaderd door de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB), die stamt uit het jaar 1995. Voor het beeld; e-mail, whatsapp en digitalisering bestonden toen nog niet. De toen ingevoerde kwalificatiestructuur heeft zijn beste tijd gehad, en past niet meer bij de snelle ontwikkeling van de hedendaagse arbeidsmarkt. Terwijl we door vergrijzing met steeds minder mensen, steeds complexere uitdagingen moeten volbrengen. De beroepen van morgen vragen om flexibeler onderwijs dat daarop inspeelt. Het strakke keurslijf van kwalificatiedossiers, dat overigens ontbreekt bij het hbo en wo, beperkt ons in de mogelijkheden om de arbeidsmarkt en de talenten goed te bedienen.

Maatschappelijke relevantie

Vanuit onze maatschappelijk opdracht willen we als mbo onderwijsinstelling bijdragen aan de grote transitie in onze samenleving (denk bijvoorbeeld aan energie en mobiliteit). Het aanpakken van deze urgente maatschappelijke opgaven wordt lastiger door de arbeidsmarktkrapte, en daarvoor is het mbo-talent hard nodig.

De erkenning van Brainport als mainport komt voort uit de cruciale bijdrage die regio's leveren aan het duurzaam verdienvermogen en de strategische autonomie van heel Nederland en Europa. Alleen al voor techniek zijn de komende jaren 42.000 extra vacatures voorzien, waarvan 52% voor mbo-opgeleiden. En uit goede contacten met collega instellingen in vergelijkbare omstandigheden, begrijpen wij dat wij niet de enigen zijn met een behoefte aan ruimte om te kunnen vernieuwen. Wij vragen de Tweede Kamer om voor de komende jaren te differentiëren naar de opgaven in de verschillende regio's. Waar in de ene regio bijvoorbeeld de behoefte bestaat aan de accommodatie van krimp, bestaat in andere regio's behoefte aan stimulering van innovatie.

Hieronder gaan we in op twee casussen die wat ons betreft urgent aandacht vragen:

1. Snelle technologische innovaties & Kwalificatiestructuur

Wil een mbo instelling een nieuwe opleiding (bijvoorbeeld nano-electronica) starten dan moeten we een formele besluitvormingsprocedure doorlopen van minimaal twee jaar. Dergelijke doorlooptijden passen bij een andere tijd. Maar dat kan echt niet meer in een structureel krappe arbeidsmarkt, waar uiteindelijk ook met minder mensen meer werk moet worden verricht. En in een arbeidsmarkt waarin afgestudeerden hun werk uitkiezen, in plaats van een werkgever hun werknemers. De vast omlijnde kwalificatiedossiers met veel te veel vast omlijnde uitstroombdifferentiaties van nu ontberen de nodige adaptiviteit. Dit maakt dat flexibel onderwijs voor zowel de arbeidsmarkt als de student moeilijk is vorm te geven.

2. Oriënteren voor mbo studenten

De afgestudeerde vmbo'er is niet alleen jonger dan de havist, maar er is nog een groot verschil: de één heeft een startkwalificatie, de andere niet. Ruimte voor een tussenjaar, of reizen is voor vmbo leerlingen vanwege de leerplicht niet mogelijk. Op je 16e kiezen voor een beroep kan lastig zijn, en niet iedereen heeft dan al een helder beeld van de mogelijkheden. Om uitval en switch te voorkomen kan het voor een beperkte groep studenten interessant zijn om een oriëntatiejaar te volgen. De voorgenomen 'wetsinterpreterende beleidsregel' is een stap in de goede richting, maar is wel een 'one size fits all' voornemen. Feit is dat de opgaven in de regio's verschillen. De ene regio vraagt om het accommoderen van krimp. Dat is een andere opgave dan een regio waarin de arbeidsmarkt vraagt om adaptiviteit van opleidingstrajecten. Dat vraagt de komende jaren dus om differentiatie in beleid, passend bij de regio. Zo doen we geen van de regio's tekort.

Onze twee voorstellen

We zien twee concrete mogelijkheden om de effectiviteit van ons onderwijs te vergoten:

1. Een regionaal, adaptief kwalificatiedossier waaraan de partners in de regio vrij invulling kunnen geven aan de specifieke vragen in de regio, waarmee regionale mbo-instellingen optimaal kunnen aansluiten op zowel de ontwikkeling van studenten als op de dynamiek in de arbeidsmarkt. Inclusief daarbij passende bekostiging.
2. Een financiële regeling voor innovatieregio's om innovatieve onderwijsprogramma's te ontwikkelen om zowel onze studenten en de arbeidsmarkt flexibel te kunnen bedienen op deze manier kunnen we het verdienvermogen verder aanjagen.

Conclusie

Met meer (adem)ruimte in de regels kunnen we onze gezamenlijke toekomstige uitdagingen beter aanpakken. Op deze manier kunnen wij zowel de arbeidsmarkt, als de talenten van de studenten effectiever op elkaar afstemmen. We geloven dat studenten succes hebben en gelukkig zijn als ze lessen en vakken kiezen op basis van hun dromen, talenten en ontwikkelbehoeften. Met oriëntatieprogramma's kunnen we studenten kennis laten maken met de tekortsectoren en de prachtige bijdrage die zij kunnen leveren aan de oplossing urgente maatschappelijke uitdagingen. Geef de mbo instellingen het vertrouwen om een effectieve bijdrage te leveren aan de uitdagingen van Nederland.